

“RKYO’nun Millileştirilmesi” Çalışmalarının 40. Yılında Robert Kolej’den Boğaziçi Üniversitesi’ne...

1968 – 1969 döneminde Robert Kolej Yüksek Okulu’nun (RKYO) Boğaziçi Üniversitesi’ne dönüştürülmesinin söz konusu olduğu yıllarda Öğrenci Birliği başkanlığı yapan Faruk Pekin (RC ’69), bu dönüşümün içinde mücadele vermiş biri olarak bu sürecin hatırlanmayan, bugünkü BÜ öğrencileri ve mezunlarınca bilinmeyen ya da farklı bilinen yönlerini dergimize anlattı.

Kurumsal kültür bir kurum için en önemli öğelerden biri. Eğer söz konusu olan kurum bir üniversite ise, kurumsallık daha da önem kazanıyor. Bir üniversite, öğrencileri, öğretim üyeleri ve çalışanları ile bir bütündür. Ve her yaklaşımda bu bütünsellik dikkate alınmalıdır. Eski adıyla *Robert Kolej Yüksek Okulu*, yeni adıyla *Boğaziçi Üniversitesi* çok değişik dönemlerden geçmiş bir kurum.

2009 yılı Robert Kolej Yüksek Okulu'nun Boğaziçi Üniversitesi'ne dönüşüm sürecinin başlatılmasının 40. yılı. 40 yıl geriye baktığımızda ne başlatıldı, durum neydi, nerden nereye varıldı, soruları hem üniversite öğrencileri, hem de mezunlar için oldukça önemli. 1968–1969 yılları benim üst üste iki yıl Başkan Yardımcılığı yaptıktan sonra *Robert Kolej Öğrenci Birliği (RKÖB)* Başkanlığını üstlendiğim dönemdi. 1969–71 yılları arasında Robert Kolej üzerine yazdığı yazılarla tanınan gazeteci **Şükran Soner**, geçen yıl yayınladığı *Bizim* 68'liler kitabının 192. sayfasında "... bugünkü Üniversite'nin çatısı kurulmuş oldu. Ancak söz konusu karara kolay gelinmemişti... Günümüzde kültür turizmcisi kimliği ile öne çıkan Faruk Pekin 'in Birlik Başkanlığı sürecinde sağlıklı bir Üniversitenin önünün açılması kavgası verildi" diye yazacaktı.

1969 başlarında RKYO'nun artık mali ve dolayısıyla idari açılardan var olan yapısıyla yaşayamayacağı anlaşılmıştı. RKYO yasal açıdan radikal bir değişime tabi olmak zorundaydı. Öğrenci Birliği olarak biz bunu çok önceden gördük. Mütevelli Heyeti ve öğretim üyeleri geçici bazı çözümleri tartışırken Öğrenci Birliği "Robert Kolej Millileştirilmelidir" sloganı ile bir çalışma başlattı. Günümüzden 40 yıl sonra geriye bakıp konuşmak, bir taraftan kolay, bir taraftan hiç de kolay değil.

Yıllar sonra bu konuda değişik yayınlar yapıldı. İlk yayın halen Boğaziçi Üniversitesi'nde öğretim üyesi olan, 1965–67 yılları arasındaki fizik dersleri veren hocam, yine yıllar sonra Fest Travel'ın "Adım Adım İstanbul" gezilerinde birlikte olduğumuz, büyük gezgin, onlarca kitabın yazarı, bu açıdan yaşam boyu saygıyla anacağım **John Freely**'nin *Robert Kolej'in Tarihi* (2000) adlı Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan kitabı oldu. Onu ilk BÜ rektörü **Abtullah Kuran**'ın kitabı izledi: Boğaziçi Üniversitesi yayınları arasında çıkan *Bir Kurucu Rektörün Anıları* (2002). John Freely'nin kitabındaki bazı yaklaşımlar, RKYO öğrencileri açısından oldukça sarsıcıydı, hatalıydı, gerçek dışıydı, polis raporlarına (Mezunlar Ofisi Sekreteri **Herbert Lane**'in sağladığı baştan savma polis raporları) dayandırılan yaklaşımlardı ve üzücüydü. Bu arada rahmetli **Rıfat Dedeoğlu**'nun BÜMED Dergisi'nin 2000 ve 2001 sayılarında John Freely'nin kitabına dayanarak yazdığı yazılar yayınlandı. O yazılar öğrenciler açısından çok daha haksızdı. Daha sonra yine *BÜMED Dergisi*'nin 2006 sayılarında hocamız **Vedat Yerlici**'nin yazıları çıktı. Vedat Bey daha çok iç tartışmalar üzerinde duruyordu.

Bazıları nostaljik bir yaklaşımla "Robert Kolej gayet iyi giderken, öğrenci eylemleri nedeniyle BÜ yapıldı" der. Bazıları bize hâlâ "sanki iyi halt ettiniz, daha mı iyi oldu?" sorularını yöneltirler. Oysa bunların gerçeğe ilgisi yok. 1969 yılı başında artık Robert Kolej'in 625 sayılı Özel Okullar Yasası nedeniyle varlığını sürdüremeyeceği gerçeği ayan beyan ortaya çıkmıştı. Mütevelli Heyeti'nin ABD'li üyeleri durumu algılayamıyordu, Türk üyeleri ise nostaljik yaklaşıyordu. İlk bulunan çözüm RKYO'yu tasfiye edip, Robert Lisesi ile

Arnavutköy Kız Koleji'ni kampüslerden birinde bir araya getirip, satılacak bir kampüs geliri ile liseleri sürdürmekti. RKYO kapatılacaktı. Öğrenci Birliği'nin ilk başta karşı çıktığı da bu çözüm olmuştu. Daha sonra bir yığın gerçekdışı ve yasal olmayan çözümler üretilecekti. İlgilenenler süreci anlamak için mutlaka Aptullah Kuran'ın kitabını okumalıdır.

Oysa farklı bir çözüm daha vardı: "RKYO'nun millileştirilmesi". Anayasa Mahkemesi'nin Özel Okullar Yasası'nı iptal etmesi sonrasında öyle bir durum ortaya çıktı ki, sonuçta Öğrenci Birliği'nin savunduğu çözüm gerçekleşti. Biz Robert Kolej Öğrenci Birliği olarak duruma müdahil olmasaydık, bu durumu kararlı bir biçimde uzun bir süre tartışmasaydık, tartıştırmıyaydık bugün Boğaziçi Üniversitesi'nin bulunduğu yerde ya Robert Lisesi ya da "Bosphorous Konutları" olacaktı. Başka bir ihtimal söz konusu değildi.

1969 yılında Öğrenci Birliği önderliğinde başlatılan kampanya sadece solcu öğrencilerin başlattığı bir kampanya değildi. Çünkü o zamanlar Robert Kolej Öğrenci Birliği'nin Yönetim Kurulu (YK) üyelerinin çoğu klasik Robert Kolej öğrencileriydi. Bu kampanyayı başlatan o zamanki Öğrenci Birliği Yönetim Kurulu üyelerinin tamamı solcu ya da devrimci değildi. Boğaziçi Üniversitesi'ne dönüşüm süreci birkaç kişinin özel ya da siyasi – ideolojik amaçlarla başlattığı ve sürdürdüğü bir süreç değildir. Kaçınılmaz bir olgudur. Başka çaremiz yoktu.

Türkiye'nin içinde bulunduğu siyasi ortamda, özel olarak 625 sayılı Özel Okullar Yasasının getirdiği sınırlamalar nedeniyle Robert Kolej Yüksekokulu büyüyemiyordu. Büyüyemeyen bu kuruluşa ABD kurumları bağış yapamıyordu. Okulda tüm servisler aksamaya başlamıştı. Robert Kolej Yüksek Okulu'nun kapatılması konuşuluyordu. Okul kapatılacaktı. Okul yönetiminin elinde net bir proje yoktu. . John Freely'nin kitabında görüldüğü gibi hiçbir zaman da net bir yaklaşıma sahip olmadılar. Öğretim üyelerinin büyük bir çoğunluğu da susuyordu. İşte böyle bir ortamda öğrenci tavrını ortaya koydu: "Robert Kolej Yüksekokulu'nun millileştirilmesi" tartışmaya açıldı. Önce boykot yapmaya karar verdiğimiz kafeteryaya el attık. İkinci olarak o zamanki Robert Kolej Yüksekokulu'nu oluşturan üç okula, Mühendislik, İş İdaresi ve İktisat ile Fen - Edebiyat okullarına ilişkin alternatif programlar önerdik. O dönem Mütevelli Heyeti üyesi olan ve her öğrenci etkinliğine kuşkuyla bakan Milliyet gazetesi köşe yazarı rahmetli **Abdi İpekçi** bile köşesinde öğrenci birliğimizi övmüştü.

Üçüncü olarak bir model oluşturduk: Pedagojik olarak bir alt eğitim kurumu ile bir üst eğitim kurumu bir arada bulunamazdı. Robert Lisesi (o zamanki adıyla *Robert Academy*) Arnavutköy Kampüsüne gönderilmeliydi. Böylece yasal olarak büyüyemeyen Robert Kolej Yüksekokulu'na yeni mekânlar yaratılmış olacaktı. O zamanın *Robert Academy* müdürü bu projeyi duyduğunda benim için "go and fight him" ("gidip haklayın onu") demiş. Bu komutla Hamlin Hall'da benim yolumu kesen o dönemin *Robert Academy* çıkışlı *freshman* öğrencilerinin bu durumu çok iyi hatırlaması gerekir.

Dördüncü olarak Robert Kolej Yüksek Okulu'nun taşınmazları konusunda bilgi topladık. 1969 yılında Robert Kolej'de o kadar patırtıya rağmen hiçbir üniversitede gerçekleşmeyen atılımlar gerçekleşti. Öncelikle, Öğretim Üyeleri Kurulu'na, eski adıyla *Faculty*'e iki Öğrenci Birliği temsilcisi girdi. Temsilciler oy kullanmıyorlardı. *Faculty* de en akıllıca konuşmaları yapan da Öğrenci Birliği temsilcileri oldu.

Aptullah Kuran daha sonra çıkan kitabında şöyle söylüyor, beraber okuyalım:

"Toplantıya katılan öğrenci temsilcilerinin konuya daha gerçekçi yaklaştıklarını görmek benim için hem şaşırtıcı hem de öğretici oldu. Robert Kolej Yüksek Okulu'ndan Boğaziçi Üniversitesi'ne geçiş döneminde öğrenci temsilcilerinin her zaman sağduyuyla hareket ederek, birkaç çok özel olay dışında eylemlerinde dozajı kaçırmamaya özen gösterdiklerini

burada belirtmeden geçemeyeceğim. Şubat ayı başlarında yapılan Fakülte Kurulu toplantısında öğrenci temsilcileri akılcı bir tutumla mütevelli heyetinin sonradan dönüşü olmayacak kararlar almaktan kaçınacağını umduklarını belirterek, her çare düşünülüp değerlendirilmeden kesin bir tutum içine girilmemesini istediler” (14. sayfa).

Bu, Aptullah Bey’in olumlu bir yaklaşımı.

Robert Kolej Yüksekokulu Öğrenci Birliği öyle bir öğrenci örgütüydü ki, 12 Mart 1971'e kadar dört **Robert Kolej Kültür Haftası** gerçekleştirmiş. Öğrenci Birliği o güne kadar belli yerlerde "misyonerlik okulu", "Hıristiyanlık kurumu", "fildişi kule" gibi değişik biçimlerde eleştirilen bu okulu da başka bir yere taşımıştır. Toplumla okulun bütünleşmesini sağlamak için uğraşmıştır. 1968–71 yılları arasında Öğrenci Birliği üç alanda yoğunlaştı: Mali, akademik ve idari alanlar.

ODTÜ'nün bütçesini aldık, karşılaştırma yapa yapa bir çözüm önermeye çalıştık. O zaman okulda yapılan yolsuzlukları gözler önüne serdik. Yolsuzluk yapan iki kişi vardı ve bu kişilerin adlarını belirterek forumlar yaptık, forumlarda kafeteryaya boykot kararı aldık. Boykot yaptık. Öğrenciler olarak bir ay süreyle kafeteryaya el koyduk. Kafeteryaya giren yumurtayı saydık, ekmekleri saydık, biftekleri tattık, kafeteryayı biz işlettik ve zararda olan kafeteryanın zararını ciddi ölçüde azalttık. Okul yönetimi de bıkmıştı bu yolsuzluklardan. İlk ay zararı 90 bin dolar düşürdük.

Biz okul yönetimine ciddi mali öneriler götürdük. Okulumuzu diğer üniversitelerle karşılaştırıp hangi alanlarda ne durumda olduğunu ortaya koyduk. Bunun dışında idari konularda da önerilerimiz oldu ve daha ortada hiç bir şey yokken biz Robert Kolej kütüphanesinde hangi kitapların kalacağını bile konuşmuştuk. Bunlar çok uzun zaman aldı. Öğrenci Birliği'nin ısrarlı ve kararlı tutumu, aktif katılımı, sürekli öneride bulunması, tutarlı projeler sunması sonucu olay farklı bir yere taşındı. Öğrencilerin bu yaklaşımı hem Mütevelli Heyeti üyelerini, hem de okuldaki öğrencileri ortak bir yöne kanalize etti. O zaman birçok öğretim üyesi bile tavır almak zorunda kaldı. Şimdi burada tabi ki şunlar da var: "Eylemler oldu, efendim şu oldu bu oldu, Ankara'daki yürüyüşte olaylar çıktı. "Elbette çıkacaktı. Hem siz "toplumun bir parçasıyım" diyeceksiniz, hem de 60'ların sonundaki Türkiye'den bağımsız olabileceksiniz. Bu mümkün değildi.

1968-1971 yılları arasında RKYO öğrencileri müthiş bir öngörü ile, bilimsel raporlarla, demokratik toplantılarla okullarına sahip çıktılar. Robert Kolej Yüksekokulu'nun millileştirilmesi yolunda yoğun, gönüllü bir çaba harcadılar. Zaman geldi, okul yönetimi okulu kapattı, okulu terk etmeyen öğrencilere sonradan Danıştay'dan dönecek karara göre bir hafta okuldan uzaklaştırma cezası verdi. 1969 RKÖB YK üyesi eşim **Müfide Pekin** 36 yıl BÜ'de çalıştı, daha geçenlerde emekli oldu ve o da Robert Kolej'in Boğaziçi Üniversitesi'ne dönüşme sürecinde diğer arkadaşlarımız gibi bir hafta okuldan uzaklaştırma cezası alanlardan biriydi.

Kampanyayı başlatan biri olarak ben 1969 yılı Mayıs ayında Öğrenci Birliği başkanlığını bıraktım. Ama benimle beraber mücadele eden arkadaşlardan **Ali Çınar** başkan oldu. Onu **Mehmet Yaltır** izledi ve "millileştirme" mücadelesi sürdü. İki konu beklenmedik şekilde geldi: Birincisi 12 Mart Muhtırası, arkasından izleyen baskıcı dönem. İkinci beklenmedik olumsuz olay, 12 Eylül askeri darbesinden sonra okulun zamansızca aşırı derecede çok sayıda öğrenciyle doldurulmasıydı. Okulda sayısal artma olmasaydı, kalite biraz daha yukarıda olacaktı. Ancak 12 Mart ve 12 Eylül sonrası bazı duraksamalara uğramış olsa bile Boğaziçi Üniversitesi'nde bizim dönemdeki gelenekler devam etti. O dönemde yetişen çok sayıda öğrenci daha sonra öğretim üyesi olarak geri döndüler. Tabi ki bir daha bizim dönemdeki kadar güçlü bir öğrenci hareketi olmadı. Eğitim açısından da bakınca özel üniversiteler

kurulduktan sonra devlet üniversiteleri arasında en az öğretim üyesi kaybını Boğaziçi yaşadı. Buranın atmosferi birçok öğretim üyesinin burada kalmasını sağladı, fakat son yıllarda fireler verildi.

Türkiye'de YÖK (Yükseköğretim Kurulu) olduğu sürece üniversiteleri tartışmak kolay değil. Ben hala aynı yerdeyim, üniversitelerin özerk bir kurum olarak var olmalarından yanayım. Bu özerkliğe de en uygun olan yerlerden birisi de Boğaziçi Üniversitesi. YÖK sadece Boğaziçi'nin değil, bütün üniversitelerin sorunudur. Öğrenciler üniversitelerinde gerçek anlamda örgütlenebilmeliler okullarını yaşatabilmek için. Bence BÜ'de bazı alanlarda gerileme var, ben okulu izliyorum. YÖK kaynaklı bazı sorunlar var, en önemlisi öğretim üyelerinin maaşlarıyla ilgili. İyi öğretim üyelerinin BÜ'den kaçırılmaması için ne gibi önlemlerin alınması gerektiği tartışılmalıdır. BÜ'deki fakültelerde laboratuvarlarından kütüphaneye kadar çağdaş ve evrensel bir eğitim nasıl yakalanabilir konusu sürekli tartışılmalıdır.

BÜ'nün sorunlarını öğretim üyeleri, öğrenciler, yöneticiler, mezunlar ve çalışanlar tarafından tartışılmalıdır. Çalışanlar da bir şekilde bu tartışmanın bir yerinde olmak durumundadır. O yıllarda gerektiğinde müstahdemlerle beraber tartışıyorduk birçok konuyu. Boğaziçi Üniversitesi eski bir kurum. Bazı şeylerin illa da yasada yazması gerekmiyor. Biz iki öğrenci temsilcisi olarak Öğretim Üyeleri Kurulu'na girdiğimizde öğretim üyeleriyle aynı haklara sahipmiş gibi konuşma hakkımız vardı ve bunun yasada yeri yoktu. Tabii o zamanki yönetim daha açıktı, ama yine de bazıları istememişti bunu. Oysa günümüzde katılımcılık duygusunu yaratma çok önemli. Bu açıklık yine ortaya konabilir. Ben 40 yıl önceki yaşıma geri dönebilseydim şu an BÜ'de ciddi bir öğrenci örgütünün oluşumu için elimden gelen her şeyi yapardım.

Okula ilişkin her konu birlikte tartışılmalıdır. "YÖK her şeye karışıyor" diye bırakmak olmaz. Bazı öğretim üyeleri şöyle düşünüyorlar: "Bunlar öğrenci, ne yapacaklarını bilmezler, niye onlarla tartışalım?" Ama öyle değil, biz o zamanlar çok ciddi raporlar ortaya koyduk. Öğrenciye tepeden bakan bir anlayışın ortadan kaldırılması gerekiyor. Tarafların bir araya gelebilmesi, her şeyin beraber konuşulması gerekiyor. İnsanların ötekine katlanabildiği bir ortamda YÖK ve yasal çerçevenin hükmü kalmaz. Eğer birisi "nasıl olur da bir öğrenciyle öğretim üyesi aynı ortamda tartışabilir?" diyorsa, yetiştirmeye çalıştıkları öğrenciye güvenleri yoksa, ne işleri var üniversitede? Hala çok üst düzeylere beraberce taşıyabileceğimiz bir okul var elimizde, öğrencileri, öğretim üyeleri, çalışanları, yöneticileri ve mezunları, hep beraber bunu yapabiliriz.

Boğaziçi Üniversitesi yaşıyor. Özel Robert Lisesi de yaşıyor. O zamanki kararlı tavrımızla ne iyi yapmışız! Tarihsel, yasal, ekonomik nedenlerle Robert Kolej Yüksek Okulu tarih oldu. Yaşasın Boğaziçi Üniversitesi.